КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ

Кафедра Філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з навчально-методичної роботи
_____ / Г.М. Тонкачеєв /
«24» 06 _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія філософії та філософської думки

шифр	назва спеціальності, освітньої програми
122	**Комп'ютерні науки**

Розробники:

Доктор філософських наук, професор Чорноморденко І.В. / _____ /
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання) (підпис)
Доктор філософських наук, професор Рижко Л.В. / _____ /
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання) (підпис)
Доктор філософських наук, професор Рубанець О.М. / _____ /
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання) (підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Філософії
Протокол № 16 від. "16" червня 2020 року

Завідувач кафедри Філософії _____ (Чорноморденко І.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною радою КНУБА
Протокол № 10 від. "24" 06 2020 року

Голова НМР _____ (Тонкачеєв Г.М.)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

шифр	Назва спеціальності	Форма навчання: денна, вечірня										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
		Кредити	Обсяг годин^					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних										
				Разом	у тому числі									
					Л	Лр	Пз	КП	КР	РГ	Реф.			
122	**Комп'ютерні науки**	**4.5**	**135**	**60**	**30**		**30**				**1**	***Екз.***	*2*	

Мета та завдання дисципліни

Метою дисципліни є здобуття аспірантами базових знань з методології, методики наукових досліджень та організації наукової діяльності для забезпечення їхньої професійної соціалізації як дослідників.

Мета курсу: метою вивчення курсу філософії, як складової освітньо-наукової програми аспірантури є оволодіння аспірантами загальнонауковими (філософськими) компетентностями системного наукового світогляду, наукової методології і професійної етики, осмисленням гуманістичної ролі вченого в національному і глобалізованому світі, створення ними інтелектуального капіталу, необхідного для розвитку українського суспільства.

Оволодіння філософією як особливою науковою системою, яка оперуючи категоріальним апаратом найвищого рівня абстрактності, здатна узагальнювати та формулювати найбільш загальні закони розвитку об'єктивної реальності, визначатися зі змістом та ролями суб'єктивних чинників у творчому науковому і соціокультурному процесах. Сучасна філософія є узагальненою думкою людства, що ґрунтується на теоретичних надбаннях, здобутих у лоні кожної національної філософії. Основою сучасної філософії є загальнолюдські пріоритети і цінності. Філософії як сфері духовної свободи притаманне розмаїття підходів, методологій, теоретичних побудов.

Філософія слугує й потужним методологічним джерелом. Тут, з одного боку, філософія є теоретичним обґрунтуванням змісту та характеру функціонування методу, а з іншого філософія є ґрунтовним осмисленням феномену науки, рефлексією засад наукового дослідження та застосування знання для створення програм соціального розвитку суспільства.

І, найголовніше, філософія постає як духовність. Суть філософії як духовності полягає в створенні і осягненні нею соціальних ідеалів, парадигм особистісного і суспільного прогресу, засад формування креативності в людині.

Робоча програма містить витяг з навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має здобути аспірант, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок аспіранта, роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Абсолютну більшість позицій зі списку розміщено на Освітньому сайті КНУБА або ж за цією адресою містяться посилання на ці джерела та літературу в інтернеті. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Компетентності аспірантів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Інтегральна компетентність (ІК)	**ІК** Здатність розв'язувати комплексні задачі та проблеми в області ІСТ, здійснювати в цій галузі дослідницько-інноваційну діяльність, що передбачає глибоке осмислення наявних знань,

	створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, практичне впровадження отриманих результатів.
Загальні компетентності (ЗК)	**ЗК01.** Здатність до абстрактного мислення, пошуку та критичного аналізу інформації, генерування нових ідей. **ЗК02.** Здатність демонструвати навички роботи в науковому колективі, здатність породжувати нові ідеї (креативність). **ЗК06.** Здатність використовувати поглиблені теоретичні та практичні знання, частина яких знаходиться на передовому рубежі даної науки. **ЗК08.** Здатність працювати в міжнародному контексті спілкуючись технічною іноземною мовою з використанням сучасних засобів комунікації. **ЗК09.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	**ФК01.** Здатність самостійно здобувати за допомогою інформаційних технологій і використовувати в практичній діяльності нові знання і вміння, в тому числі в нових галузях знань, безпосередньо не пов'язаних зі сферою діяльності, розширювати і поглиблювати свій науковий світогляд. **ФК02.** Здатність усвідомити основні проблеми своєї предметної області, при вирішенні яких виникає необхідність в складних задачах вибору, що вимагають використання кількісних і якісних методів. **ФК08.** Здатність аналізувати, синтезувати і критично резюмувати інформацію.
Програмні результати навчання	
За загальними та загально-професійними компетентностями (ПРН)	**ПРН05.** Вміння вести збір, аналіз і систематизацію інформації по темі дослідження, готувати науково-технічні звіти, огляди публікацій з теми дослідження. **ПРН08.** Здатність і готовність застосовувати знання про сучасні методи дослідження. **ПРН10.** Вміння готувати презентації, оформляти результати досліджень у вигляді статей і доповідей на науково-технічних конференціях. **ПРН13.** Мати системний науковий світогляд та

	філософсько-культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику та академічну доброчесність, повагу різноманітності та мультикультурності. **ПРН14.** Демонструвати навички усного та письмового спілкування державною та іноземними мовами, використовуючи навики міжособистісної взаємодії, працюючи в міжнародному контексті з фахівцями та нефахівцями в галузі, з використанням сучасних засобів комунікації.

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Філософські та наукові парадигми мислення.

Тема 1. Людина-світ-культура-філософія.

Тема 2. Давній світ та доба європейського середньовіччя.

Тема 3. Доба модерну та постмодерна філософія.

Тема 4. Особливості філософії України.

Модуль 2. Філософія як онтологічна та методологічна основа наукового дослідження.

Тема 5. Проблема буття (онтологія).

Тема 6. Проблема духовного.

Тема 7. Філософія суспільства.

Тема 8. Філософія пізнання.

Модуль 3. Філософські смисли соціально-культурних практик

Тема 9. Філософія науки і техніки.

Тема 10. Філософія екології.

Тема 11. Філософія глобальних проблем сучасності.

Тема 12. Етика вченого.

2. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Філософія в системі культури.	2
2.	Тема 2. Проблеми сучасної світової філософії.	4
3.	Тема 3. Українська філософія: минувшість і сьогодення..	2
4.	Тема 4. Філософська антропологія та аксіологія людського буття.	4
5.	Тема 5. Проблема свідомості у філософії (філософія свідомості).	2
6.	Тема 6. Філософія пізнання.	2

7.	Тема 7. Філософія культури і науки.	4
8.	Тема 8. Соціальна філософія та філософія історії.	4
9.	Тема 9. Філософія глобальних проблем сучасності.	4
10.	Тема 10. Етика вченого.	2
	Разом	**30**

3.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опанування лекційним матеріалом	20
2	Підготовка до практичних занять та індивідуальної роботи під керівництвом викладача	20
3	Виконання індивідуального завдання	20
4	Робота з літературою та електронними носіями	15
	Усього годин	**75**

Індивідуальні завдання.

1. Виконання реферату загальним обсягом один др.арк. на обрану тему з рекомендованого переліку тем (зразок виконання додається).
2. Підготовка наукових повідомлень щодо заданих тем практичних занять, та виступи на практичних заняттях.
3. Підготовка до іспиту.

Методи навчання.

При викладанні дисципліни застосовуються словесні та наочні.

Словесні і наочні використовуються під час лекцій, практичні при проведенні практичних робіт.

Під час проведення лекцій використовуються такі словесні методи як: розповідь, пояснення та наочні методи: ілюстрація, демонстрація.

Перед проведенням практичних робіт викладачем проводяться консультації: вступні, поточні, підсумкові.

Під час проведення практичних робіт застосовуються: словесні бесіди: вступні, поточні, репродуктивні (відтворена репродукція як засіб повторення готових зразків або робота за готовими зразками), підсумкові.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій аспірантів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання.

Політика щодо відвідування

Аспірант, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету (відділу докторантури і аспірантури) документ, який засвідчує причини пропуску.

Аспірант, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання екзамену.

Аспірант, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання екзамену, а також виконати індивідуальне завдання, якщо його виконання було передбачене планом заняття.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контроля

Основні форми участі аспірантів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується аспірантами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх семінарських занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань аспіранта аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що

розглядаються, уміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Участь в роботі впродовж семестру – 100.

Форма підсумкового контролю – Екзамен.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- семінарські завдання 40% семестрової оцінки;
- індивідуальна робота 20 % семестрової оцінки;
- модульний контроль – 40 % семестрової оцінки.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
М1					
М 1	М 2	М 3	Реф.	Семестр. контроль. Екзамен	
10	10	20	20	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
74-81	**C**		
64-73	**D**	задовільно	
60-63	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контроля

Аспіранту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Аспірант, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання заліку.

Аспірант, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Аспірант має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до аспірантів на початку вивчення дисципліни.

Рекомендована література

Методичне забезпечення:

1. Горський В.С. Історія української філософії : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Горський. – 3-тє вид. – Київ: Наук. думка, 1997. – 285 с.
2. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. Видання 2-е, виправлене й доповнене. - К.: Генеза, 1996. - 367 с.
3. Надольний І.Ф., Андрущенко В.П., Бойченко І.В. та ін. Філософія: Навчальний посібник / І.Ф. Надольний, В.П Андрущенко, І.В. Бойченко, В.П. Розумний та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. — К.: Вікар, 1997. — 584 с.
4. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія : Навч. посіб. для студ. і аспірантів вищ. навч. закл. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, В.Д. Гвоздецький, Л.А. Чекаль. - К. : Аграр. наука, 2000. - 504 с.
5. Пекарик А.М. Філософія : підручник для студентів ВНЗ / А.М. Пекарик. – Харків : Едена, 2010. – 479 с.
6. Рубанець О.М. Філософські проблеми наукового пізнання : Навчальний посібник з грифом МОН України. - Суми, Університетська книга, 2013. - 229 с.
7. Воронюк О.Л. Філософія : підручник / О.Л. Воронюк. — 3-є вид., переробл. та допов. — К. : ВСВ «Медицина», 2018. — 216 с.
8. Данильян О.Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Харків : Право, 2018. – 432 с.
9. Основи філософських знань. Підручник. Для студентів освітньокваліфікаційного рівня – молодший спеціаліст. / В.А. Буслинський, П.І.Скрипка. За ред. В.А. Буслинського. – Львів: "Новий Світ – 2000", 2020.– 352 с.

10.Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана Філософія: Підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с.

Рекомендована література:

1. Аристотель. Метафизика. — М.: Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2006. - 232 с.
2. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства [Електронний ресурс] / Деніел Белл. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://molotoff.info/advises/29-2009-09-16-18-59-51/5897-d-bell-prihid-postindustrialnogo-suspilstva.html
3. Бердяев М. Смысл творчества : Опыт оправдания человека / Николай Бердяев. - М. : [б. и.], 1916. - 358 с.
4. Бердяев Н. Человек и машина. (Проблема социологии и метафизики техники) // «Путь». – Май 1933. – № 38. – С. 3-38.
5. Гегель Г.В.Ф. Кто мыслит абстрактно? / «Вопросы философии». - 1956. - № 6. - С. 138-140.
6. Гегель Г.В.Ф. Наука логики. - СПБ.: Наука, 1997. - 800 с.
7. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. - М.: Мысль, 1986. – 334 с.
8. Гусєв В.І. Вступ до метафізики. Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2004. - 488 с.
9. Гусєв В.І. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст. : Курс лекцій. Навчальний посібник для вузів. / В.І. Гусєв. – К.: Либідь, 1994. – 251 с.
10.Ґадамер Г.-Ґ. Істина і метод. Т. 1-2. / Том 1: Герменевтика І: Основи філософської герменевтики. — К.: Юніверс, 2000. — 464 с. // Том 2: Герменевтика ІІ: доповнення. — К.: Юніверс, 2000. — 478 с.
11.Декарт. Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках (Пер. з фр. В. Адрушка і С. Гатальської). — Київ: «Тандем», 2001. — 101 с.
12.Етичний кодекс ученого України. Бюлетень ВАК України. - 2011. - № 11. – С.3-8.
13.Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія : Навчальний посібник. - Київ: Либідь, 2004. - 488 с.
14.Зарубіжна філософія XX століття. Под ред. Г.И. Волынки. - К.: Довіра, 1993.— 239 с.
15.Історія філософії України : Підручник. — К. : Либідь, 1994. — 416 с.
16.Історія філософії України. Хрестоматія : Навч. посібник / Упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. — К.: Либідь, 1993. – 560 с.
17.Камю А. Миф о Сизифе // Миф о Сизифе. Бунтующий человек / Альбер Камю. — Минск, 1998. — С. 13-129.
18.Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. — К.: Юніверс, 2000. — 504 с.
19.Кун Т. Структура наукових революцій. — К.: Port-Royal, 2001. - 228 с.

20.Лакуша Н.М. Світ екобезпеки людини: глобалізаційні виклики. Монографія/ Н.М. Лакуша. – К.: Логос, 2016. – 264 с.
21.Нерсесянц В. С. Философия права / В. С. Нерсесянц. — М.: Норма: ИНФРА-М, 2018. 256 с.
22.Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах : Навч. посібник / За ред. М.Ф. Тарасенка. — К., Либідь, 1997. — 328 с.
23.Платон. Держава. - К.: Основи, 2000. - 355 с.
24.Покотило К.М., Таранов С.В. Філософські мандри. (Антологія текстів з історії філософії). - Бровари : ВНЗ „ЕТУ", 2005. 105 с.
25.Поппер К.Р. Логика и рост научного знания. Избр. работы / Пер. с англ. – М., 1983. - 605 с.
26.Рижко В.А. Концепція як форма наукового знання / В.А.Рижко. – К.: Вища школа, 1995.
27.Рижко В.А. Неоконцептологія : Монографія / В. А. Рижко. - К.: Логос, 2016. - 604 с.
28.Рижко Л.В. Топологія науки / Національна Академія Науки України. Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва. – К.: Альфа-М, 2009. – 512 с.
29.Рубанець О.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2006. – 420 с.
30.Рыжко В.А. Постнеклассика: философия, наука, культура: Коллективная монография. - СПб. : Издательский дом «Мірь», 2009. - 397 с.
31.Сковорода Г. Наркіс. Розмова про те: пізнай себе // Твори: У 2 т. / Пер. М. Кашуби, В. Шевчука. - К., 1994. - Т. 1. - С. 150–195.
32.Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. — М., Политиздат, 1992. — 543 с.
33.Смирнова О.В. Философия науки и техники: учеб, пособие / О.В. Смирнова. — 3-е изд., стер. — М.: ФЛИНТА, 2019. -294 с.
34.Татаркевич В. Історія філософії: Т.1: Антична і середньовічна філософія / Пер. з пол. А. Шкарб'юка. – Львів: Свічадо, 1997. – 456 с.
35.Татаркевич В. Історія філософії: Т.2: Філософія Нового часу до 1830 року [пер з пол. О. Гірний]. – Львів: Свічадо,1999. – 352 с.
36.Татаркевич В. Історія філософії: Т.3: Філософія XIX століття і новітня / Пер. з пол. – Львів: Свічадо, 1999. - 568 с.
37.Україна: Філософський спадок століть: В 2-х т. / Центр практ. філософії; Редкол.: Ю.Буряк (голова) та ін. – К., 2000. – (Хроніка: Укр. культурол. альманах). Т.1: Вип. 37 – 38. – 804. с. Т.2: Вип. 39 – 40. – 798 с.
38.Фейербах Л. Сущность христианства. – М.: Мысль, 1965. 416 с.
39.Франко І.Я. Наука і її взаємини з працюючими класами // І. Франко; Зібрання творів: у 50-ти т. – Т. 45. Філософські праці. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 24–40.
40.Фромм Э. Бегство от свободы / Э. Фромм. – М. : Прогресс, 1990. – 272 с.
41.Хайдеггер М. Что такое метафизика? / Пер. с нем. В.В. Бибихина. — 2-е изд. — М.: Академический Проект, 2013. — 288 с.

42. Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди / Підготовка тексту й переднє слово проф. Леоніда Ушкалова. - Харків: Прапор, 2004. - 272 с.
43. Чорноморденко І.В. Проблема існування знання за межами науки: Монографія. - К.: КНУБА, 2005. – 306 с.
44. Чорноморденко І.В. Позанаукові знання і культуротворчий процес: Монографія. - К.: КНУБА, 2010. – 360 с.
45. Шваб К. Четверта промислова революція: як до неї готуватися [Електронний ресурс] / Клаус Шваб. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://nubip.edu.ua/node/23076.
46. Шелер М. Положение человека в Космосе // Проблема человека в западной философии: — М., 1988. — С. 31—95.
47. Ясперс К. Смысл и назначение истории. - М.: Политиздат, 1991. - 527 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського https:// www.nbuv.gov.ua
2. Електрона бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди https://www.filosof.com.ua/links.htm
3. .http://library.knuba.edu.ua/

Питання до іспиту

1. Києво-Могилянська академія як осередок української та слов'янської культури. Основні філософські ідеї у творчості професорів академії.
2. Гуманізм філософії Відродження та сучасні гуманістичні ідеї.
3. Суперечності та гармонія як філософська проблема. Конфлікти та злагода в історії. Сучасні українські реалії.
4. Основні ідеї філософії Просвітництва (XVII-XVIII ст.). Зародження класичної науки.
5. Суб'єкт, об'єкт та предмет пізнання.
6. Основні теми філософії Давнього Сходу (Індія, Китай) і їх відголосся в сучасній світовій філософії.
7. Софістика. Апорії Зенона Елейського і сучасна наука.
8. Поняття духовного. Матеріальне і духовне в житті людини (основні концепції).
9. Наукове пізнання та його відмінність від буденного, художнього, релігійного та інших способів освоєння дійсності.
10. Простір – час (фізичний, біологічний, соціальний): філософські проблеми (Кант І. «Критика чистого розуму»)..
11. Філософські погляди Сократа і Платона (Платон. «Держава»).
12. Експеримент, модель, теорія: основні концепції.
13. Категорії як щаблі пізнання та форми мислення.
14. Проблема субстанції. Філософський монізм, дуалізм і плюралізм (світоглядний та методологічний аспект).

15. Індивідуальна та масова свідомість. Маніпулювання свідомістю як філософська проблема.
16. Філософські погляди К.Маркса та їх історична доля.
17. Соціальні, психологічні та методологічні проблеми науки класичного періоду.
18. Сучасна цивілізація, її особливості. Проблеми інформаційного суспільства (зокрема в Україні) (Д. Белл «Прихід постіндустріального суспільства»).
19. Категорії рух і розвиток. Ідея еволюціонізму і коеволюціонізму в сучасній науці.
20. Людина і космос в античній філософії. Мілетська школа. Ідея космізму в філософії XX-го століття (ідеї ноосфери В.І.Вернадського).
21. Проблема конкретного і абстрактного мислення. (Гегель. «Хто мислить абстрактно?»). Різновиди раціоналізму та емпіризму.
22. Позитивістська філософія. Основні проблеми і етапи розвитку. Значення для розвитку науки.
23. Свідомість. Мова та свідомість: основні концепції.
24. Зародження філософської думки, її культурно-історичні передумови. Предмет філософії та її функції.
25. Вчення І.Канта про пізнання та мораль. (Кант І. «Критика чистого розуму»). Проблема апріоризму та агностицизму.
26. Проблема методу пізнання в філософії Нового часу. (Р.Декарт. «Міркування про метод»). Методологоцентризм і постмодерна філософія.
27. Пізнання як творчість. (Бердяєв М. «Смисл Творчості»).
28. Проблема особистості. Типологія особистості. (Фромм Е. «Втеча від свободи»).
29. Філософські мотиви в творчості Т.Шевченка: ідея соціальної справедливості та національної ідентичності.
30. Категорії закон і хаос: значення в пізнанні та діяльності.
31. Об'єктивна та суб'єктивна основи людської свободи: основні концепції.
32. Культура і цивілізація. (Сорокін П. «Людина. Цивілізація. Суспільство»).
33. Ідея циклічності і поступальності розвитку. «Заперечення заперечення». Гегель. «Наука логіки»).
34. Діалектика Гегеля, її історична доля.
35. Релігійна свідомість, її сучасні філософські проблеми (релігія і наука, релігія і освіта, релігія і влада). Українські реалії.
36. Сенс історії. Єдність та розмаїття світової історії. (Ясперс К. «Сенс та призначення історії»).
37. Українська національна ідея: філософсько-соціальні проблеми.
38. Екзистенціалізм як філософський напрямок. (Камю А. «Міф про Сізіфа»).
39. Філософські погляди Г.Сковороди (Г.Сковороди. «Наркіс») та їх місце в філософській думці України.
40. Філософські погляди Аристотеля (Аристотель. «Метафізика») та їх історичне значення.
41. Категорія розуму і віри в середньовічній філософії та їх відголосся в сучасній філософії. (Аквінський Ф. «Сума теології»).

42. Категорії «мудрість» і «віра» в історії філософії. (Гадамер Г. «Істина і метод»).
43. Сучасні екологічні проблеми. Римський клуб. Основні проблеми виживання людства та глобалістика. (Шелер М. «Становище людини в космосі»).
44. Філософський світогляд. Вічні проблеми філософії. (Гайдеггер М. «Що таке метафізика?»).
45. Філософські погляди Л.Фейєрбаха. (Л.Фейєрбах. «Сутність християнства»).
46. Культура як міра розвитку людини.
47. Істина та її критерії. Проблема істини в постмодерній філософії.
48. Мораль і право. Основні категорії моралі та права.
49. Науковий пошук та соціальна відповідальність вченого (Етичний кодекс вченого України).
50. Причина і наслідок: основні концепції.
51. Особливості інженерного мислення. (Бердяєв М. «Человек и машина», «Дух и машина»).
52. Форми теоретичного пізнання.
53. Проблеми етики вченого класичного і некласичного етапу розвитку науки (внутрішня і зовнішня етика) (Етичний кодекс вченого України)..
54. Основні етапи та принципи розвитку науки (модерн та постмодерн).
55. Детермінізм, індетермінізм, свобода: основні концепції.
56. Форми емпіричного пізнання.
57. Архітектура, технікознавство, людина: філософські проблеми.
58. Методи емпіричного пізнання.
59. Наука як соціальний інститут і когнітивна система (К.Р.Поппер «Логіка наукового дослідження»).
60. Життєтворчість людського буття: колізії ідеалів та практик.
61. Роль географічного середовища в житті людини (еволюція поглядів).
62. Категорії необхідність і випадковість (основні концепції).
63. Якість і кількість. Діалектика кількісних і якісних змін. Міра. Значення для розуміння наукового пізнання та соціальних практик.
64. Демографічний чинник суспільного розвитку. Проблеми в Україні.
65. Сенс життя і ставлення до смерті. Життя як самоцінність (А.Камю «Міф про Сізіфа»).
66. Діалектика як феномен мислення. Діалектика та герменевтичний метод.
67. Методи теоретичного пізнання.
68. Вчений в глобалізованому просторі (Етичний кодекс вченого України).
69. Наука як технонаука. Четверта промислова революція (Клаус Шваб «Четверта промислова революція: як до неї готуватись»).
70. Сучасний прагматичний поворот в філософії.
71. Наукова ідея.
72. Образ і знак в пізнанні.
73. Фундаментальне і прикладне наукове знання.
74. Революції в науці (Томас Кун «Структура наукових революцій»).

75.Факт як гносеологічна категорія.
76.Метафора: роль в науковому пізнанні.
77.Методи і методології: їх співвідношення.
78.Екологічна свідомість.
79.Роль світогляду в науковій творчості.
80.Філософські мотиви в творчості Івана Франка: ідея соціальної справедливості і національної ідентичності. (І.Я. Франко «Наука та її взаємини з працюючими касами»)
81.Філософія Григорія Сковороди: погляд Д.Чижевського. (Дмитро Чижевський «Філософія Г.С. Сковороди»)
82.Проект як філософська проблема.
83.Соціальні, психологічні і методологічні проблеми науки некласичного періоду.
84.Знаннєве суспільство: соціальні і когнітивні проблеми.
85.Логічне і інтуїтивне в науковій творчості.
86.Науковий колектив: особливості спілкування.
87.Структура наукової теорії.
88.Наукові закони: структура і функції.
89.Ідеали і норми наукової спільноти (Етичний кодекс вченого України)..
90.Моделювання: роль в науковому дослідженні.

Додаток 1

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНДИВІДУАЛЬНЕЗАВДАННЯ (РЕФЕРАТ)

Виконання індивідуального завдання є обов'язковою складовою філософської підготовки аспірантів та здобувачів.

Аспірант, здобувач самостійно обирає /перелік знаходиться на кафедрі/ тему з переліку запропонованих і погоджує її з керівником семінарської групи /денна форма навчання/ і з завідувачем кафедри /заочна форма навчання/.

Структура реферату включає:

1) титульний лист встановленого зразка;

2) зміст /перелік основних питань/;

3) анотацію українською та англійською мовами /в анотації необхідно коротко /до 500-600 знаків/ викласти основний зміст реферату, зокрема, вказавши:

а) актуальність теми;

б) стан розробки в літературі;

в) значення для філософської культури науковця /онтологічне, гносеологічне, соціокультурне /світоглядне/, праксеологічне, естетичне, етичне тощо//;

4) виклад основного змісту теми, який включає обґрунтування актуальності теми, стану її розробки, формулювання проблеми, основні положення змісту та висновок;

5) список використаної літератури має містити не менше десяти новітніх наукових джерел, які цитуються в рефераті відповідно до існуючих норм цитування.

Реферат має бути виконаний державною мовою (окрім іноземних громадян) обсягом **1 друкований аркуш /24 сторінки А-4/,** через 1,5 комп'ютерного інтервалу, кегль 14, Times New Roman.

Додаток до реферату. До реферату додається стислий виклад (1-3 сторінки) філософських питань напрямку наукового дослідження аспіранта чи здобувача (вказується тема дисертації). ***(Дивись «Методичні поради до розкриття в рефераті.,»).***

Позитивна оцінка реферату є підставою допуску аспіранта чи здобувача до складання кандидатського підсумкового іспиту.

Оцінка за реферат вноситься в протокол екзамену і є складовою загальної оцінки екзамену.

Реферат подається на кафедру для рецензування **до 15-го квітня** /весняна сесія/ та **до 15-го вересня** /осіння сесія/ поточного року.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

до розкриття в рефераті методологічних та філософських питань дисертаційного дослідження (напрямку наукового дослідження).

I. Необхідно в термінах методології та філософії науки описати мету дисертаційного дослідження (напрямку наукового дослідження). Наприклад: дослідницькою метою є:

1) одержання та аналіз (інтерпретація) нової емпіричної інформації; 2) перевірка певної теоретичної ідеї, гіпотези, концепції; 3) побудова математичної моделі деякого явища;

4) теоретичне пояснення певних наукових фактів тощо.

II. Сформулювати проблему, якій присвячується дослідження, окреслити основні віхи розробки цієї проблеми (основні результати) і чим існуючі здобутки у цій галузі зараз не влаштовують наукову практику. Навести аргументи на користь необхідності розв'язання розглядуваної проблеми.

III. Охарактеризувати логіко-концептуальну складову дослідження, в рамках якої воно виконується:

1) основні концептуальні засади (ідея, «парадигма», «науково-дослідницька програма», «наукова школа», «наукова традиція», теорія, концепція тощо);

2) основний тип дослідження (фундаментальний, прикладний, технічний, технологічний тощо);

3) основні наукові методи (спостереження, дослід, експеримент, аналіз, синтез).

IV. Визначити типи методології дослідницької теми: класична, некласична, постнекласична. Вказати ті прикмети, які найважливіші для дисертаційного дослідження (наприклад, якщо постнекласична методологія, то звернути увагу на її «ідеологію»: нелінійність, стохастичність, незворотність, глобальний еволюціонізм, проблема антропності, самоорганізація, суб'єкт-суб'єктних комунікацій, герменевтика, компаративістика тощо і т.д.).

V. Вказати на філософські проблеми, що пов'язані з науковою темою (напрямком дослідження):

- теоретико-пізнавальні;
- світоглядні;
- аксіологічні;
- соціокультурні;
- етичні;
- естетичні;
- практичні (прагматичні)

назвати в межах якої філософської традиції (школи) формуються філософські проблеми, що мають місце у дисертаційному дослідженні (наприклад: позитивізм, прагматизм, екзистенціалізм, структуралізм, герменевтика тощо).

VI. Перелік вищевказаних пунктів не є суворо регламентованим, а носить рекомендаційний характер.

VII. Рекомендується консультація з науковим керівником дисертаційного дослідження щодо висвітлення в рефераті методологічних проблем.